

"Havets hjärta" spretar – som livet

"Jag är fortfarande fjärrstyrd av det förgångna med en känsla av oreda. Minnena är svåra."

Det skriver **Tom Paxal**, (född 1947) i *Havets hjärta*. Han anses vara svenskfinlands mesta proletärförfattare. Uppväxten var svår med en alkoholiserad och våldsam pappa som bar med sig svåra upplevelser från kriget. *"I fyllan berättade och pinade han oss, familjen, med sina traumatiska krigsminnen"*.

En ångestfylld och ansvarstagande mamma tog med de tre bröderna till Stockmans varuhus där de fick väga sig på en offentlig våg och åka rulltrappa till övervåningens leksaksavdelning. Ett fint barndomsminne.

Tom Paxal som gick i Svenska Normallyceum i Helsingfors är uppvuxen i *Rödbergen* – den gamla arbetarstadsdelen i centrum av Helsingfors, i slang kallad *Rööperi*. Mot den bakgrunden har Paxal ibland betecknats som en av de få finlandssvenska proletärförfattarna från Helsingfors. I sina tidigare böcker återkommer han ofta till Rödbergen. Men det är inte någon idyll han skildrar. Tvärtom skriver han:

"Det är alltid samma historia; barn från fattiga slummiljöer med allt vad det innebär. Fått stryk som barn, upplevt våld, misär, har det svårt i livet igenom, precis som alla mina barndomsvänner från Rödbergen."

"Att bevittna våld, otrygghet, alkoholmissbruk förhöjer avsevärt risken att barnen undermedvetet kopierar sin miljö och sitt hemförhållande och blir som vuxen utslagen. I mitt hem i Rödbergsslummen på femtiotalet var min pappa alkoholist. Vi tre pojkar och mamma fick på käften nästa vareviga dag."

Tom Paxal lämnade hemmet som 16-åring för sjömanslivet. De flesta av barndomsvännerna från Rödbergen gick under eller

flyttade till Sverige.

1980-talets Polen har en speciell plats i Tom Paxals hjärta. Han åkte hellre dit än till Kanarieöarna. Hamnstäderna Gdansk, Gdynia, Sopot blev vid sidan av Rödbergen hans litterära landskap. Paxal gillade *"konkret kommunism, kol, ånglok, diesel, parfymerade donnor, korven, gurkorna, Wybrovnik-vodka"*.

Han har också bott länge i Polen och levt i ett förhållande med en polsk författarinnan **Anna Onichimowska**. De var litterärt produktiva. Skilsmässan river upp hans barndomstrauman.

För att hämta inspiration till sina böcker har han bott eller vistats i miljöer i S:t Petersburg, lettiska Ventspils, Banjul i Gambia. Han söker sig till hamnkrogarna och människorna i marginalen. Han kan de sociala koderna – sex, makt och pengar.

Tom Paxal konstaterar att människor från samma samhällsgrupp dras till varandra. Det finns i generna. Han har alltså träffat likasinnade på de sunkiga hamnkrogarna. Bardisken är en bra horisont. Där finns busarna, hororna och de udda existenserna men också ibland en universell solidaritet. Tom Paxton har blick för samhällets kontraster och absurda konstellationer.

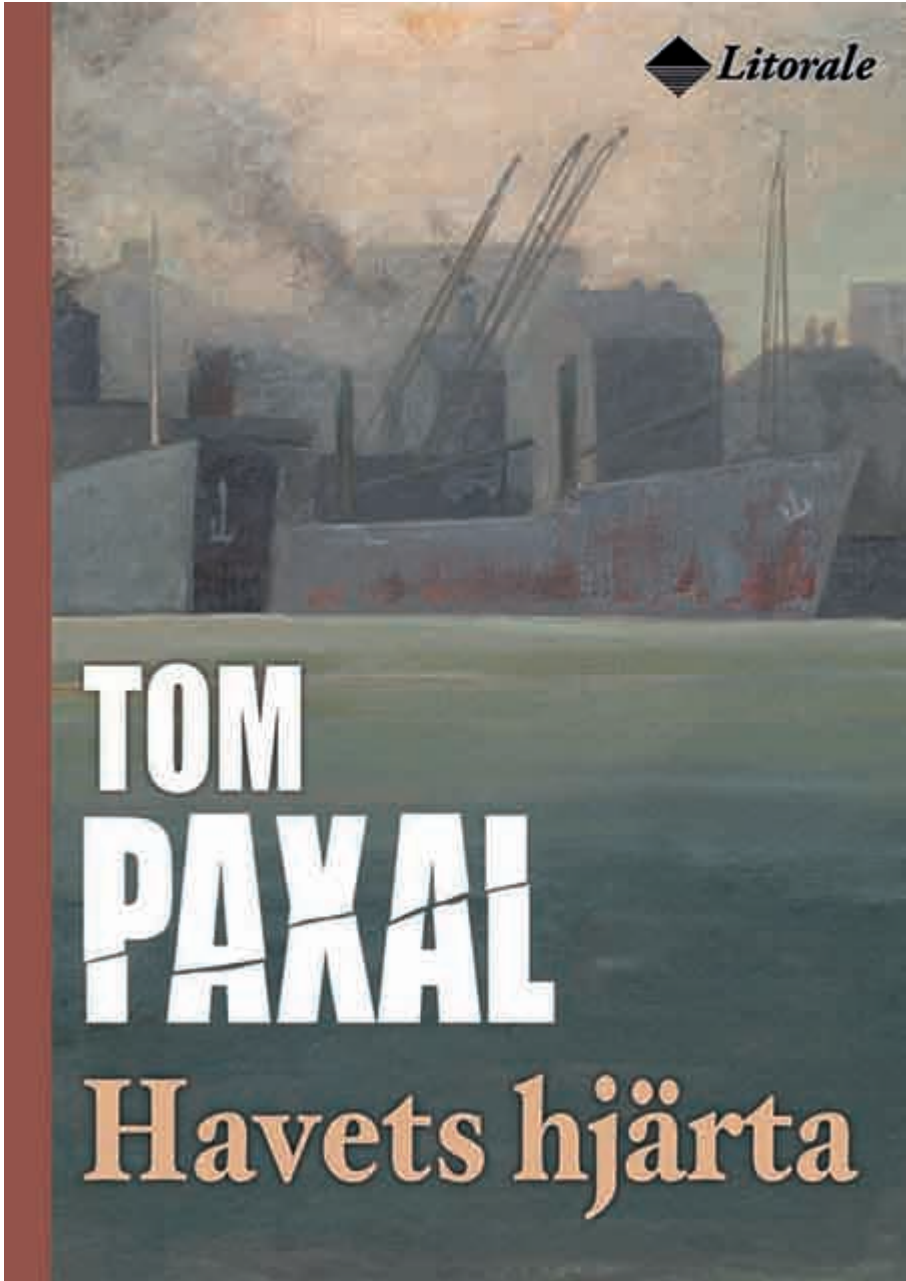
Han har också arbetat på ett psykiatriskt sjukhus och själv blivit tvångsintagen för vård. *Havets hjärta* spretar åt olika håll. Precis som livet.

Rolf Karlman

Havets hjärta

Tom Paxal

Litorale

 Litorale

**TOM
PAXAL**

Havets hjärta

Texten är tidigare publicerad i Folket I Bild kulturfront.